

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความคิดเห็นของครูที่ไม่ได้รับแต่งตั้งจากผู้บริหารโรงเรียน อย่างเป็นรายลักษณะอักษรให้ปฏิบัติหน้าที่ครูฝ่ายปกครองในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกอง การมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่น สรุปผลการศึกษาวิจัยได้ตามลำดับดังนี้

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

5.2 การดำเนินการวิจัย

5.3 สรุปผลการวิจัย

5.4 อภิปรายผลการวิจัย

5.5 ข้อเสนอแนะ

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานการปกครองนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา 3 ด้าน คือ

- 1) ด้านการป้องกันพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน
- 2) ด้านการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน
- 3) ด้านการส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่ไม่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นครูฝ่ายปกครอง ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ที่มีต่อการปฏิบัติงานของฝ่ายปกครอง

5.2 การดำเนินการวิจัย

5.2.1 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการครูที่ไม่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้บริหารโรงเรียน ให้เป็นครูฝ่ายปกครองของโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่นจำนวน 101 โรงเรียน มีประชากร 3,190 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ R.V. Krejcie และ D.W. Morgan ได้กลุ่มตัวอย่าง 343 คน กำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจากประชากรของกลุ่มโรงเรียนตามขนาดของโรงเรียน และกำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างจากประชากรครูแต่ละโรงเรียนแล้วสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

5.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเอง แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลการดำเนินการป้องกันพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน
- ตอนที่ 3 เป็นข้อมูลการดำเนินการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน
- ตอนที่ 4 เป็นข้อมูลการดำเนินการส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน

ผู้วิจัยได้ค้น

โครงสร้าง และความตรงทางเนื้อหา หลังจากปรับปรุงแล้วได้นำไปทดลองที่โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีสภาพคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง 0.96

5.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามและเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง

5.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC เพื่อหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ในแบบสอบถามตอนที่ 1 หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในแบบสอบถาม ตอนที่ 2-4 เปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน 4 กลุ่ม โดยใช้ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ (Multiple Range Test) ตามวิธีของ Scheffe'

5.3 สรุปผลการวิจัย

5.3.1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นข้าราชการครูที่ปฏิบัติราชการในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น จำนวน 330 คน เป็นเพศหญิง ร้อยละ 64.2 ส่วนมากมีอายุน้อยกว่า 36 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.9 อายุระหว่าง 41-45 ปี ร้อยละ 27.0 และ 36-40 ปี ร้อยละ 23.9 วุฒิการศึกษาสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีร้อยละ 87.0 สูงกว่าปริญญาตรีร้อยละ 11.5 ด้านอายุราชการมีอายุราชการมากกว่า 15 ปี ร้อยละ 45.5 อายุราชการ 11-15 ปี ร้อยละ 21.2 และน้อยกว่า 6 ปี ร้อยละ 20.0 ประสบการณ์ด้านการสอน ทำการสอนในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ร้อยละ

33.3 โรงเรียนขนาดกลาง ร้อยละ 31.8 โรงเรียนขนาดใหญ่ ร้อยละ 20.9 ประสิทธิภาพด้านการเป็นครูฝ่ายปกครอง พบว่า ไม่เคยได้รับการแต่งตั้งให้เป็นครูฝ่ายปกครอง ร้อยละ 63.6

5.3.2 การดำเนินการป้องกันพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน

จากการวิจัยพบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดขอนแก่น ได้ดำเนินการป้องกันพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน โดยมีการดำเนินการใน 3 ด้าน คือ ด้านการวางแผนป้องกันพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนได้จัดทำแผนอย่างชัดเจน มีการปฏิบัติตามแผนและการติดตามผลการปฏิบัติตามแผน มีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นทั้งภายในโรงเรียนและนอกโรงเรียนเพื่อให้การดำเนินการด้านนี้มีประสิทธิภาพ

ด้านการปฏิบัติตามแผนการป้องกันพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนได้จัดทำระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนปฏิบัติตามอย่างชัดเจนมีการประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนและบุคลากรต่าง ๆ ได้ทราบและเข้าใจตรงกัน มีการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม การณรงค์ให้นักเรียนได้เข้าใจถึงผลดีผลเสียต่อตนเองในการประพฤติตนไม่เหมาะสม ซึ่งมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ “มาก” แต่การจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคมทั่วไปแม้จะอยู่ในระดับมากแต่ก็อยู่ในอันดับสุดท้าย

ด้านการประสานงานกับหน่วยงานอื่นทั้งภายใน และนอกโรงเรียน พบว่ามีการประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียน และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอยู่ในระดับ “มาก” แต่การติดต่อกับศิษย์เก่าเพื่อหาแนวทางและวิธีการในการป้องกันพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนมีการดำเนินการอยู่ในระดับ “ปานกลาง”

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล การดำเนินการในการป้องกันพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน เมื่อเปรียบเทียบตามขนาดของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินการแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่แตกต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.3.3 การดำเนินการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน

ผู้วิจัยได้แยกการดำเนินการในการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนการวางแผนการดำเนินการ ส่วนของการปฏิบัติงานของฝ่ายปกครอง และส่วนการประสานงานกับหน่วยงานอื่น จากผลการวิจัยพบว่า ส่วนของการวางแผนโรงเรียนได้มีการจัดทำแผนการแก้ไขพฤติกรรมนักเรียนอย่างเป็นระบบมีการนำไปปฏิบัติและมีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างจริงจังมีการดำเนินการอยู่ในระดับ “มาก” แต่หากพิจารณาจากค่าเฉลี่ยจะพบว่า ส่วนของการติดตามประเมินผลและรายงานผลจะอยู่ในอันดับสุดท้าย

การปฏิบัติตามแผนการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนได้ดำเนินการอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ถึง “มาก” และใช้วิธีการต่าง ๆ ทั้งด้านการให้คำแนะนำ การรณรงค์การเสริมแรง และการลงโทษ โดยวิธีการที่มีระดับการดำเนินการอยู่ในอันดับมาก 3 อันดับแรก คือ การลงโทษนักเรียนได้ดำเนินการตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ การพิจารณาโทษนักเรียนมีความเที่ยงธรรม และมีการบันทึกการแก้ไขพฤติกรรมนักเรียนอย่างเป็นระบบ ส่วนการดำเนินการที่มีการปฏิบัติตั้งแต่ระดับปานกลางถึง ระดับมาก 3 อันดับสุดท้าย คือ มีการระดมการบำบัดรักษาหรือแก้ไขพฤติกรรมนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาเสพติดให้โทษอย่างจริงจัง การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกระบวนการขั้นตอนและบทลงโทษนักเรียนให้ทราบโดยทั่วกัน และการเสริมแรงหรือให้กำลังใจแก่นักเรียนที่สมัครใจ และสามารถแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของตนเอง

ด้านการประสานงานกับหน่วยงานอื่นทั้งภายในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ฝ่ายปกครองได้ดำเนินการอยู่ในระดับ “มาก” การประสานงานกับหน่วยงานภายในโรงเรียนมีการประสานงานกับอาจารย์แนะแนว อาจารย์ผู้สอนวิชาต่าง ๆ และอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำ ข้อคิดเห็น และเปิดโอกาสให้อาจารย์อื่น ๆ มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหานักเรียน แต่การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหานักเรียน แม้จะมีระดับการดำเนินการมาก แต่ก็อยู่ในอันดับสุดท้าย

เมื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติงานของฝ่ายปกครองในการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ มีการดำเนินการแตกต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.3.4 การดำเนินการในการส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน

การดำเนินการของฝ่ายปกครองในการส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนจากการวิจัยพบว่า ฝ่ายปกครองได้มีการวางแผนการดำเนินการสอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน ได้ปฏิบัติตามแผนงานที่วางไว้ และมีการติดตามและประเมินผลอย่างจริงจัง โดยมีการดำเนินการในระดับ “มาก” โดยมีค่าเฉลี่ยของการติดตามและประเมินผลการดำเนินการอยู่ในอันดับสุดท้าย

ด้านการปฏิบัติงานฝ่ายปกครองมีการดำเนินการด้านนี้อยู่ในระดับ “มาก” คือได้จัดอบรมนักเรียนให้เข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติที่เกิดขึ้นในวัยรุ่น เพื่อให้เข้าใจตนเอง สร้างความรู้สึกให้นักเรียนมีความรัก และผูกพันกับครอบครัวเพื่อให้เป็นเครื่องเตือนใจให้นักเรียนประพฤติดี มีการส่งเสริมให้กำลังใจนักเรียนที่ประพฤติดี และเปิดโอกาสให้นักเรียนที่ประพฤติดีไม่เรียบร้อยได้มีโอกาสปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น ซึ่งกิจกรรมที่ได้ดำเนินการอยู่ในอันดับสูง 3 อันดับแรก คือ การจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีโอกาสร่วมทำประโยชน์ให้แก่

โรงเรียน และชุมชน และอันดับสามคือจัดกิจกรรมยกย่องชมเชยนักเรียนที่มีความประพฤติดี หรือเป็นแบบอย่างที่ดี ส่วนกิจกรรมที่มีการดำเนินการอยู่ในอันดับสุดท้ายคือ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนที่เคยมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ได้มีโอกาสร่วมจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม

ด้านการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ พบว่า ฝ่ายปกครองได้ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน โดยมีการดำเนินการอยู่ในระดับ “มาก” คือมีการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่เหมาะสมมีการจัดกิจกรรมยกย่องคนดี ในชุมชนเพื่อเป็นแบบอย่างแก่นักเรียน และมีการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้ปกครองและนักเรียนได้ร่วมกันพัฒนาจริยธรรมและคุณธรรมของนักเรียน แต่การปฏิบัติในข้อนี้ อยู่ในระดับสุดท้าย

และจากการเปรียบเทียบการดำเนินงานของโรงเรียนขนาดต่าง ๆ ในการดำเนินการส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดกลางมีการดำเนินการต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.4 อภิปรายผลการวิจัย

5.4.1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

จากสรุปผลการวิจัยจะเห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง มีอายุไม่เกิน 45 ปี มีอายุราชการตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป วุฒิการศึกษา จบปริญญาตรี และสอนในโรงเรียนขนาดกลางถึงขนาดใหญ่พิเศษ และไม่เคยได้รับแต่งตั้งให้เป็นครูฝ่ายปกครองมาก่อน แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนส่วนมากยังมอบภาระด้านการปกครองนักเรียนให้กับครูที่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ซึ่งจากการวิจัยของ คลากส์ (1978) พบว่า ครูต่างเพศกันมีความเห็นแตกต่างต่อการลงโทษนักเรียนในด้านการสั่งพักการเรียนของนักเรียน

5.4.2 การปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายปกครอง

โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่นได้ให้ความสำคัญต่องานปกครองนักเรียนอยู่ในระดับมาก ดังจะเห็นได้จากการวิจัยที่พบว่าโรงเรียนส่วนมากได้ปฏิบัติหน้าที่ด้านการปกครองครบถ้วนใน 3 มาตรการคือ การป้องกันพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน ด้านการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน และด้านการส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน ซึ่งเป็นมาตรการที่กรมสามัญศึกษาได้เสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานปกครอง

5.4.3 การดำเนินการป้องกันพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน

จากรายงานวิจัยพบว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาได้ดำเนินการมาตรการในการป้องกันพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนอย่างเป็นระบบ โดยมีการจัดทำแผนงานโครงการต่าง ๆ อย่างชัดเจน มีการดำเนินการตามแผนที่วางไว้ และมีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน ซึ่งมีระดับการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เพชร เหมือนพันธ์ (2538) ที่พบว่า การวางแผนและการบริหารงานปกครองโดยภาพรวมมีปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ “น้อย” เพราะครู-อาจารย์ ฝ่ายปกครองถือว่าการวางแผนเป็นหัวใจของการบริหาร และผลการวิจัยของ ศิริณัฏฐา พงศาสิ (2536) ที่พบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษามีการปฏิบัติด้านการวางแผนงานปกครองอยู่ในระดับ “มาก” แต่จากการวิจัยของผู้วิจัยในครั้งนี้ หากพิจารณาในกระบวนการวางแผนจะเห็นว่าแม้ภาพรวมของกระบวนการจะมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก แต่ในขั้นตอนการติดตามประเมินผลการดำเนินการ พบว่า มีค่าอยู่ในอันดับสุดท้าย

ด้านการปฏิบัติงานของฝ่ายปกครอง จากการวิจัยพบว่าโรงเรียนได้ใช้วิธีการต่าง ๆ ในการปฏิบัติ เช่น มีกฎระเบียบของโรงเรียนอย่างชัดเจน มีการณรงค์ให้นักเรียนประพฤติตัวอยู่ในกรอบของระเบียบของโรงเรียนมีการอบรมสั่งสอนให้นักเรียนทราบถึงพฤติกรรมที่ควรกระทำ และพฤติกรรมใดที่ไม่ควรกระทำ และฝ่ายปกครองก็มีความรับผิดชอบสูง โดยภาพรวมในด้านนี้โรงเรียนได้ดำเนินการอยู่ในระดับสูง หากพิจารณาคำเฉลี่ยจะพบว่ามีค่าเฉลี่ยที่อยู่ในระดับสุดท้ายคือ ครูปกครองส่วนใหญ่มีบุคลิกภาพเหมาะสม ครูฝ่ายปกครองติดตามดูแลพฤติกรรมนักเรียนอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องครูฝ่ายปกครองได้แนะนำให้นักเรียนใช้หลักเหตุผลในการแก้ไขปัญหาเสมอ และครูปกครองได้จัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนรู้จัก และเข้าใจตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคมทั่วไป ซึ่งการดำเนินการในสื่ออย่างที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยเห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญมากขึ้น คือบุคลิกภาพของครูฝ่ายปกครอง ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องสำคัญที่นักเรียนจะใช้เป็นแบบอย่าง ซึ่ง ประดิษฐ์ สำราญพัฒน์ (2539) กล่าวว่าวัยรุ่นจะแสวงหาแบบอย่างที่จะนำมาเป็นเอกลักษณ์ของตนเองโดยการเลียนแบบผู้ใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่เขาศรัสม เช่น บิดา มารดา ครู-อาจารย์ ครูฝ่ายปกครองซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการควบคุมและดูแลด้านความประพฤติของนักเรียน จึงควรมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียน

การติดตามดูแลพฤติกรรมนักเรียนอย่างใกล้ชิดจะช่วยให้นักเรียนมีความรู้สึกว่าจะไม่ถูกทอดทิ้งหรือเป็นส่วนเกินของสังคมโรงเรียน เพราะการที่นักเรียนมีความประพฤติไม่เหมาะสมอาจมีสาเหตุจากการต้องการความอบอุ่น ซึ่ง จันทรเพ็ญ พิมลสมบุรณ์ (2531) กล่าวว่า การที่ครูใช้วิธีการที่ทำให้นักเรียนมีความรู้สึกว่าได้ได้รับความเอาใจใส่และความสนใจจากครูจะเป็นการเสริมสร้างกำลังใจแก่นักเรียน

การใช้หลักเหตุผลในการแก้ปัญหาถือว่าเป็นหัวใจสำคัญยิ่งของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุขและสันติ เพราะการที่สังคมจะมีความสุขและมีสันตินั้น สิ่งสำคัญคือสมาชิกต้องใช้วิธีแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล ดังนั้นฝ่ายปกครองควรให้ความสำคัญด้านนี้แก่นักเรียน เพื่อฝึกฝนให้นักเรียนเกิดความเชื่อว่าการใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาเป็นวิธีการที่พึงปรารถนาของสังคม

การจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้รู้จัก และเข้าใจตนเองเป็นกระบวนการในการปรับพฤติกรรมที่เรียกว่ากระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง (Value clarification) เป็นวิธีการที่ทำให้บุคคลยอมรับความรู้สึกและความคิดด้วยตนเอง เข้าใจและยอมรับสภาพของตนเองซึ่งจะนำไปสู่การมีทัศนคติที่ดีต่อตนเองและสังคม

5.4.4 การดำเนินการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน

การดำเนินการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนจากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า โรงเรียนต่าง ๆ ได้ดำเนินการในภาพรวมคล้ายกับการดำเนินการป้องกันพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน และมีผลการดำเนินการอยู่ในระดับ “มาก” ส่วนการติดตามประเมินผลก็อยู่ในอันดับสุดท้าย

การปฏิบัติงานในการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนได้ใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การอบรมสั่งสอนให้สำนึกผิด การลงโทษ ซึ่งวิธีการที่โรงเรียนได้ปฏิบัติในอันดับสูง 3 อันดับแรกคือ การลงโทษนักเรียนได้ดำเนินการภายใต้ระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียน โดยมีการลงโทษอย่างเที่ยงธรรม เหมาะสมกับความผิด ซึ่งสอดคล้องกับ จิตรา วสุวานิช (2522) ที่กล่าวว่า “ในการใช้วิธีการลงโทษ ครูควรพิจารณาอย่างรอบคอบเสียก่อน และสมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2524) ที่กล่าวว่า “ถ้าครูใช้การลงโทษจะต้องแน่ใจว่าไม่ได้กระทำเพราะอารมณ์โกรธ เกลียด หรือลำเอียง หรือกระทำโดยไม่ได้ตั้งใจให้ทราบข้อเท็จจริง และเจตนาในการกระทำนั้น ๆ เสียก่อน” อันดับสามคือมีการบันทึกการแก้ไขพฤติกรรมนักเรียนอย่างชัดเจนและเป็นระบบ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการแก้ไขปัญหานักเรียนต่อไป ส่วนการดำเนินการที่มีระดับการปฏิบัติอยู่ในอันดับปานกลางคือ การมีกระบวนการในการบำบัดรักษาหรือแก้ไขพฤติกรรมนักเรียนเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ อย่างจริงจัง ซึ่งจากงานวิจัยของ ประดิษฐ์ สำราญพัฒน์ (2539) ที่พบว่าแม้ว่าปัญหายาเสพติดในโรงเรียนจะมีปัญหาในระดับต่ำ แต่ก็มีความโน้มสูงขึ้นไป และปัญหายาเสพติดที่ระบาดเข้าไปในโรงเรียนต่าง ๆ นั้น เริ่มมีความรุนแรงขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาที่ค่อนข้างใหม่ของโรงเรียน แต่เดิมโรงเรียนมักแก้ปัญหาที่ติดยาเสพติดโดยวิธีให้ยาที่เรียน แต่ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดเป็นนโยบายว่าห้ามโรงเรียนย้ายสถานที่เรียนแก่นักเรียนที่ติดสารเสพติดต่าง ๆ แต่ให้ใช้วิธีการบำบัดรักษา เมื่อนักเรียนผู้นั้นได้รับการรักษาให้หายแล้วหากยังต้องการย้ายที่เรียนก็ให้กระทำได้ ซึ่งจากนโยบายทำให้โรงเรียนต้องหากระบวนการในการดำเนินการที่

ชัดเจน ซึ่งปัจจุบันปัญหาในการประสานงานในระดับหน่วยปฏิบัติต่าง ๆ เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ โรงพยาบาล และสถานบำบัดรักษายังไม่ได้ประสานงานกันอย่างเป็นระบบที่ชัดเจนดีพอ

การประสานงานกับหน่วยงานอื่น พบว่าโรงเรียนได้มีการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียนเป็นอย่างดีโดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “มาก” โดยมีการให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนอยู่ในอันดับสุดท้าย ซึ่งในปัญหานี้โรงเรียนควรศึกษาหาวิธีการที่เหมาะสมที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหานักเรียน ซึ่งจากการวิจัยของ จันทรฉาย ยมสูงเนิน (2538) พบว่าโรงเรียนยังไม่เข้าใจถึงบทบาทที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร และพัฒนาโรงเรียน ส่วนด้านชุมชนยังไม่มีความรู้สึกว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นกับโรงเรียนนั้นเป็นปัญหาของชุมชน ซึ่งผลการวิจัยของ สุรเชษฐ์ ช่างถม (2536) พบว่า โรงเรียนกับชุมชนยังไม่มีความแนบแน่น และช่วยเหลือกันดีพอ ทั้งนี้เพราะชุมชนเห็นว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องไปยุ่งมากนัก

5.4.5 ด้านการส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดขอนแก่นได้ดำเนินการในการส่งเสริมพฤติกรรมนักเรียนอย่างเป็นระบบคือ มีการจัดทำโครงการ แผนงานมีการปฏิบัติตามแผนและมีการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ในการวางแผนโรงเรียนได้ดำเนินการตามกระบวนการ คือมีแผนงานโครงการ มีการดำเนินการและการประเมินผลการปฏิบัติงาน ซึ่งมีการปฏิบัติงานอยู่ในอันดับมาก โดยมีการติดตามประเมินผลอยู่ในอันดับสุดท้าย

ด้านการปฏิบัติโรงเรียนได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยมีการดำเนินการในอันดับมาก สามอันดับแรก คือการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนมีโอกาสดำเนินการปฏิบัติแก่โรงเรียน และชุมชน และมีการยกย่องชมเชยนักเรียนที่มีความประพฤติดีหรือเป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งเป็นการให้แรงเสริมทางบวก

ด้านการประสานงาน โรงเรียนได้ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน มีการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้ปกครองนักเรียนและครอบครัวได้ร่วมกันในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และมีการยกย่องบุคคลในชุมชนเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดี แต่พิจารณาจากคำเฉลี่ยจะพบว่า การยกย่องบุคคลตัวอย่างของชุมชนยังอยู่ในอันดับสุดท้าย ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญในด้านนี้ ให้มากขึ้น เพื่อให้นักเรียนได้เห็นว่ามีผู้ทำดียอมได้รับการยอมรับและชื่นชมจากสังคม

5.5 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากการศึกษางานฝ่ายปกครองนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น มีข้อที่ผู้วิจัยเสนอแนะดังต่อไปนี้

5.5.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปปรับปรุงงานฝ่ายปกครอง

- 1) ด้านการวางแผน โรงเรียนควรให้ความสำคัญต่อระบบการวางแผนของโรงเรียน โดยให้มีการดำเนินการให้ครบถ้วนตลอดกระบวนการ
- 2) ด้านการปฏิบัติงาน โรงเรียนควรเปิดโอกาสและหาแนวทางที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามดูแลพฤติกรรมของนักเรียน
- 3) โรงเรียนควรสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนให้มีความใกล้ชิดกันมากขึ้นเพื่อให้ชุมชนได้ร่วมรับรู้ปัญหา และความต้องการของโรงเรียน ซึ่งจะเป็นการสร้างความรู้สึกร่วมกันว่าโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน
- 4) โรงเรียนต่าง ๆ ควรมีการประสานกับฝ่ายต่าง ๆ ทั้งใน และนอกโรงเรียนเพื่อการแก้ปัญหาด้านการปกครองนักเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5.5.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การค้นพบในการวิจัยครั้งนี้เป็นเพียงการค้นพบจากการศึกษา การวิเคราะห์ แบบสอบถาม ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามเป็นข้าราชการครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น และเปรียบเทียบการดำเนินการตามขนาดของโรงเรียนเท่านั้น จึงมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปดังต่อไปนี้

- 1) ควรทำการวิจัยเพื่อศึกษาบทบาทของชุมชนต่อการบริหารงานปกครองนักเรียน
- 2) ควรทำการศึกษารายกรณี (Case Study) เพื่อหาสาเหตุและปัจจัยแวดล้อมที่ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์